Slovenski dom

Spedizione in abbonamento postale.
Poštnina plačana v gotovini.

Cena Lir 0.50

„SLOVENSKI DOM“ izhaja vsak delavnik opoldne. Urejuje: Mirko Javornik. Izdajatelj: inž. J. Sodja. Za Ljudsko tiskarno: Jože Kramarič, vsi v Ljubljani. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 4001 do 4005. Mesečna naročnina 11 lir, za tujino 20 lir.

V Ljubljani 11. avgusta 1943 - Leto VIII. - Št. 181

Zagrizen odpor proti nasprotnikovi ofenzivi na Siciliji

Vojno poročilo št. 1172 — 2 križarki in več trgovskih ladij torpediranih — Preprečen poskus izkrcanja za hrbtom branilcev ob severni obali

Vrhovno poveljstvo, vojno poročilo štev. 1172:

Nasprotnikova ofenziva na Siciliji se razvija še naprej ob obilni podpori letalskih in pomorskih sil. Navzlic zagrizenemu odporu italijanskih in nemških čet je bilo treba nekaj postojank izprazniti in to med silovitimi napadi nasprotnikovih oklepnih oddelkov.

Italijanska in nemška letala so tolkla križišča in kraje po nasprotnikovem zaledju. Kaže, da so nemški lovci v boju uničili dva stroja.

Naša letala so pred Sicilijo torpedirala eno križarko ter dve trgovski ladji z vsega 6000 tonami. Nemška letala so v vodah pred Augusto na mestu potopila nekaj parnikov srednje mere ter zadela še eno križarko ter dve manjši edinici.

General Ambrosio.

Berlin, 11. avg. s. Poročila, ki jih je objavila mednarodna poročevalska agencija, povedo, da se je nasprotnikovo delovanje na sicilskem bojišču tudi predvčerajšnjim omejevalo le na severni del otoka vzdolž obrežne ceste proti Messini. Čete branilcev so znale dajati krepak odpor ameriškim oklepniškim in pehotnim oddelkom, ki so se skušali približati italijansko-nemškim črtam z zahoda. Dobro razpostavljene zapore in dobro zakrinkana odporna gnezda branilcev so nasprotniku znova prizadejala občutne izgube.

Vrh tega je treba smatrati za popolnoma spodletel poskus, ki so ga naredile predvčerajšnjim ameriško-angleške čete, ko so se izkrcale v bližini Sante Agate in hotele priti italijansko-nemškim četam za hrbet. V tesnem sodelovanju z letalskimi oddelki so branilci s takojšnjim nastopom in z vso odločnostjo pritisnili na izkrcane nasprotnikove enote na obali ter jih obkolili. Čeprav boji še potekajo, so nemške čete, ki so hitro dobile v pomoč težko orožje, prizadejale nasprotniku kar najhujše izgube, ki dovoljujejo sodbo, da je usoda nasprotnikovih oddelkov že zapečatena. V kali pa so bili zadušeni drugi poskusi za izkrcanje, ki naj bi omilili pritisk branilcev na obkoljene skupine. Italijansko-nemške ladje, ki so imele nalogo čuvati obrežne predele, so ameriškemu vojnemu ladjevju, ki je moralo podpirati izkrcavanje, prizadejale tako hude izgube, da se je moral nasprotnik zaradi njih umakniti.

Na srednjem odseku bojišča je general Eisenhower zbral v dolinah pod Nabronskimi hribi močne oddelke ameriških in kanadskih čet, kar daje slutiti, da bo nasprotnik sprožil nove ofenzivne sunke na področju južno od Etne. Na odseku severno od Catanie se angleška 8. armada spušča večinoma le v ogledniške nastope, da bi otipala novo obrambno črto, ki so jo zasedli branilci, da bi skrajšali bojišče, ne da bi jih pri tem ovirale čete, katerim poveljuje general Montgomery.

Imenovanje novega notranjega ministra

Rim, 11. avgusta. s. Z ukazom Nj. Vel. Kralja in Cesarja je bil imenovan za notranjega ministra prefekt senator Umberto Ricci namesto eksc. Bruna Fornaciarija, ki je odstopil.

Rim, 11. avgusta. s. Novi notranji minister senator Umberto Ricci se je rodil 13. novembra 1878 v kraju Capurso, pokrajina Bari. V notranjo upravno službo je vstopil leta 1900 in je tam delal na več službenih stopnjah. Ko je bil imenovan za prefekta leta 1924, je postal komisar za rimsko pokrajino in komisar na prefekturi v Turinu, nato pa prefekt v Bolzanu. Končno je postal generalni ravnatelj civilne uprave leta 1933-34. Leta 1935 je bil upokojen. 22. aprila 1933 je bil imenovan za senatorja Kraljevine. Je predsednik d. d. za sanacijo v Napoliju.

Življenjepis generala Moiza, novega visokega komisarja v Ljubljani

Kakor je naš list poročal že včeraj, je bil imenovan za Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino general armadnega zbora gr. uff. Riccardo Moizo.

General armadnega zbora Riccardo Moizo se je rodil 17. avgusta 1877 v kraju Salicetto (Cuneo). Bil je topniški častnik, nato pa je bil v glavnem stanu pionir italijanskega letalstva, pogumen letalec, ki je izvedel najdrznejše nastope v italijansko turški vojni, ko je prvič v zgodovini nastopilo letalstvo kot orožje. Za junaštvo in zasluge, ki si jih je pridobil, je dobil viteški križec savojskega vojaškega reda.

V vojni 1915—18 je kot genijalen in marljiv organizator letalstva potrdil svoje sposobnosti kot spreten in smel poveljnik letalskih sil. Nato je postal načelnik glavnega stana 15. pehotne divizije in je bil hudo ranjen v boju (Monte Partica-Grappa) in si je zaslužil srebrno kolajno na bojišču za junaško vedenje v zmagoviti ofenzivi.

Po vojni je bil na več važnih mestih pri letalskem komisariatu in je bil najprej poveljnik pehotnega polka, nato pa poveljnik topništva pri armadnem zboru v Rimu. Nato je bil mobilizacijski inšpektor divizije sardinskih grenadirjev in končno načelnik glavnega stana ararmadnega poveljstva v Firenzi. Povzdignjen v poveljnika velikih edinic je postal novembra leta 1932. poveljnik pehotne divizije »Legnano« (Milano), nato pa je bil imenovan za poveljnika hitre divizije »Eugenio di Savoia« (Udine).

30. novembra 1935 je bil imenovan za poveljnika karabinjerjev, 23. marca 1939 pa za senatorja. Avgusta 1940, ko je dosegel starostno mejo, je zapustil poveljstvo karabinjerjev.

Boji na ruski fronti divjajo naprej

Nemški uspeh pri Miusu — Odbijanje sovjetskih napadov pri Vjazmi, Bjelgorodu in Kubanu

Hitlerjev glavni stan, 11. avgusta. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja naslednje uradno vojno poročilo:

Na kubanskem predmostju so se izjalovili z oklepniki in bojnimi letali podprti sovjetski napadi.

Medtem ko je bilo na bojišču ob Miusu v presenetljivem lastnem napadu nasprotniku iztrgano važno višinsko ozemlje, je bilo na ostalih odsekih ob Miusu in srednjem Doncu samo neznatno bojno delovanje.

Na področju pri Bjelgorodu traja veliki boj dalje. Zaradi silovitih napadov letalstva je imel sovražnik posebno na tem odseku hude izgube.

Zahodno od Orla so se tudi včeraj izjalovili vsi boljševiški vdorni poskusi v hudih in za sovražnika z velikimi izgubami združenih bojih.

Tudi jugozahodno od Vjazme so Sovjeti, kakor že nekaj dni, z novo pripeljanimi silami in z uporabo oklepnikov, metalcev plamena, topov za salve in bojnih letalcev, neprenehoma napadali dalje. S podporo močnih skupin bojnih in strmoglavnih letal so naše čete zavrnile vse napade s hudimi izgubami za sovražnika ter uničile tudi veliko oklepnikov.

Južno od Ladoškega jezera so bili tudi včeraj odbiti vsi sovražnikovi napadi, kolikor niso bili že razbiti med razvojem.

Včeraj so Sovjeti na vzhodnem bojišču izgubili 215 oklepnikov, v letalskih bojih pa je bilo v dnevih 8. in 9. avgusta uničenih 119 sovjetskih letal.

Na severnem odseku sicilskega bojišča so bili zavrnjeni sovražnikovi napadi. Poskus, da bi sovražnik naše severno krilo obkolil s šibkimi silami po morju, so naše čete izjalovile v protinapadu. Na ostalih odsekih je bilo samo krajevno bojno delovanje.

Pri obstreljevanju pomorskih ciljev na severni sicilski obali so nemška bojna letala poškodovala sovražnikov rušilec. Na morju pred Augusto so bili potopljeni 3 srednje veliki prevozni parniki ter poškodovana 1 križarka in 2 manjši sovražni enoti.

Po dnevnih napadih sovražnih letalskih sil na nekatere kraje zasedenega zahodnega ozemlja so preteklo noč bombniki angleškega letalstva metali razdiralne in zažigalne bombe na mesto Mannheim. Nastala je škoda zaradi požarov v stanovanjskih predelih. Prebivalstvo je imelo neznatne izgube. Po dosedanjih poročilih je bilo sestreljenih 13 sovražnikovih letal.

Nemške pomorske oborožene sile ter protiletalsko topništvo trgovske in vojne mornarice so sestrelili v času od 1. do 10. avgusta 42 sovražnikovih letal.

Prednosti nemškega vojskovalnega načina na ruskem bojišču

Berlin, 11. avgusta. s. O bojih na vzhodnem bojišču poroča mednarodna poročevalska agencija tole: Medtem ko se okrog BJELGORODA bitka nadaljuje z nezmanjšano silovitostjo, z menjajočo se srečo in na vedno tesnejšem prostoru, so Sovjeti na odseku pri ORLU z novimi napadi občutno razširili prostor bojev. Istočasno pa je nasprotnik pred nekaj dnevi sprožil nove napade pri VJAZMI, in sicer je uporabil velike pehotne in oklepniške sile, katere je podpiralo novih 11 divizij.

Kakor je javilo včerajšnje nemško vojno poročilo, so bili vsi napadi s hudimi izgubami odbiti.

Včeraj zjutraj so Sovjeti začeli s celo vrsto napadov na področju pri KIROVU tako, da je ves prostor od Sevska pa jugozahodno od Vjazme prizorišče napadov številnih sovjetskih pehotnih in oklepniških sil. Dejstvo, da se Sovjetom do včeraj ni posrečilo doseči nobenega uspeha, govori za uspešnost nemške strategije, ki se še naprej drži načela, da je treba krhati nasprotnikove sile ob čim manjših lastnih izgubah. Dalje je vredno poudariti dejstvo, da se nemška poveljstva ne omejujejo le na obrambne nastope, pač pa tako pri Orlu kakor pri Vjazmi porabijo sleherno priložnost, da sovražniku s krajevnimi protinapadi vzamejo važne dele ozemlja in tako povečujejo izgube, ki jih imajo Sovjeti v ljudeh in materialu. Tudi na prostoru zahodno in jugozahodno od Bjelgoroda se nemško poveljstvo drži načela, da je treba nasprotnika prisiliti, da uporabi čim več sil. V trdih bojih, ki so se razvili včeraj na tem odseku, se je nemškim četam posrečilo iztrgati sovražniku važne ključne postojanke, in jih obdržati navzlic divjim sovjetskim naporom.

Kakor pravi isto uradno poročilo, je na odseku mostišča pri KUBANU sovražnik tudi včeraj nadaljeval z napadi na vzhodno krilo nemško-romunske razvrstitve prav do noči.

Čeprav je vrgel v boj ogromno topništva, tankov in letal, je bil s krvavimi izgubami odbit. V številnih primerih so nemške topniške baterije ustavile nasprotnika še prej, preden se mu je posrečilo pridreti do prvih črt obrambe.

Na bojišču pri LENINGRADU je spodletel sovražnikov poskus za napad, katerega so podpirali topovi in letala in je veljal boljševike hudih izgub. Poudariti je treba, da na tem bojišču ni sovjetskih oklepnih vozil, kajti izgube prejšnjih dni so bile prehude. Zdi se očitno, da skuša nasprotnikovo poveljstvo vzdržati svoje napade na nemško črto, in sicer v glavnem z množično uporabo topov ter številnimi letali, pa z manjšimi pehotnimi oddelki.

Vesti 11. avgusta

Finančno ministrstvo je določilo, da bodo novi italijanski bankovci odslej imeli na eni strani natisnjeno samo glavo Italije, brez fašistovskih znamenj. Seveda ohranijo dosedanji bankovci isto veljavo, kakor so jo imeli doslej.

Pri nemškem vrhovnem poveljstvu so ustanovili mesto glavnega nadzornika za vojne ujetnike. Ta bo odločal o naseljevanju, varstvu in uporabi vojnih ujetnikov na vsem vojnem področju ter skrbel za čim primernejšo izkoriščanje njihovih sil v okviru celotnih prizadevanj za uspešno vodstvo vojne.

Na Filipinih se je Japoncem vdal Dereso Concordia, podpoveljnik ameriško-filipinskih čet, ki so se upirale Japoncem na otoku Cebuju.

Japonska vlada se bavi z načrti za mednarodno cesto, ki bi vezala Tokio čez Mandžurijo, Kitajsko Indokino in Siam s Singapurjem.

V špansko obmejno mesto San Sebastian je dopotovalo pet tisoč prostovoljcev iz španske Sinje divizije, ki se vračajo z vzhodnega bojišča.

Hud polom pri svojem obisku v Ameriki je doživel bivši češkoslovaški predsednik dr. Beneš. Namen njegovega obiska je bil pridobiti 750.000 ameriških Slovakov za svoje načrte, kar se mu pa ni posrečilo, ker sta v Ameriki bivši predsednik vlade dr. Hodža in bivši poslanik v Parizu Osusky, ki sta oba Slovaka ter huda nasprotnika Beneševih unitarističnih načrtov.

Predsednik egiptovske in predsednik iraške vlade sta imela zadnje čase v Kairu posvetovanje o ustanovitvi zveze arabskih držav, kateri naj bi po angleških načrtih pripadale: Palestina, Libanon, Sirija, Transjordanija, Irak, Saudska Arabija, Kuweit, Jemen in Cirenajka.

Turški zunanji minister je imel daljši posvet z nemškim poslanikom Papenom v nekem letovišču pri Carigradu.

Cerkev in mednarodni mir

Rim, 11. avgusta. s. *Glasilo svete stolice, »Osservatore Romano«, piše pod naslovom »Edinost Cerkve in mednarodni mir« med drugim tole:*

»Danes, ko leže v razvalinah vsi upi in vsi človeški maliki, se edino Cerkev upira uničenju. Človeško družbo mora prenikniti rešilna moč Cerkve. Edinost Cerkve pomeni zmago nad pregrajami, ki so jih postavili ljudje, in zmago nad človeškim sovraštvom.

S tem da je Cerkev izpolnjevala svoje poslanstvo, je postala istovetna s človeštvom in zajema vse ljudi brez ozira na pleme v njihovem javnem, pa tudi zasebnem življenju. Cerkev je bila ena sama edinost in ta edinost brez madeža blesti zlasti danes. Cerkev pripravlja narode in jim daje po tolikih razdejanjih gotovost miru in odrešenja.

Edinost Cerkve ni zgolj notranja in nevidna ali pravna edinost. Če bi bila samo duhovna edinost, bi Cerkev ne bila ustvarjena za ta svet in za človeštvo.

Cerkev je edina mednarodna in učinkovita ustanova. Katoliška Cerkev ni kaka cerkev, ki bi bila v službi države, temveč je papeževa Cerkev.

Brez te Cerkve ni moči ustvariti varnega miru in tudi ne takega miru, v katerem ne bi veljala zmagovalčeva zapoved, temveč pravičnost ter sodelovanje v ljubezni. Ni nujno, da bi mir nastal po vojaški zmagi, zakaj vojaška zmaga ni vedno pravična zmaga. Če pravice ne istovetimo s silo, potem je treba, da postane ta mir, ki je po svojem bistvu pravica in ljubezen, delo Cerkve.

Cerkev stoji nad nasprotji med koristmi in kaže tisto nepristransko pravičnost, ki narode druži. Prav tisto, kar je v Cerkvi nadnaravnega, lahko postane podlaga za politično edinost ali vsaj za vesoljni mir med narodi.«

Stalin — uganka tudi pri sedanjem sestanku med Churchillom in Rooseveltom

Stockholm, 11. avgusta s. V ameriških političnih krogih na široko razpravljajo o kratkih počitnicah, ki jih namerava Roosevelt preživeti na ribolovu nekje v notranjosti države, ter o možnosti, da bi se sešli Roosevelt, Churchill in Stalin. Drži, da Rooseveltov tajnik Early ni hotel ne zanikati ne potrditi glasov o takšnem sestanku in da je načelnik obveščevalnega urada v Beli hiši, Dawies, sam od sebe poudaril potrebo, da se voditelji vseh treh zavezniških držav snidejo. V nekem newyorškem krogu celo sodijo, da sta se Roosevelt in Churchill že sešla.

Velika uganka je tudi pri tej priliki Stalin. Niti v Washingtonu niti v Londonu niso preveč mirni spričo nekoliko molčečne in samostojne politike Sovjetov. Iz tega neljubega presenečenja, da bi utegnilo priti do nesoglasij med zavezniki vsaj na političnem področju, se je v angleških krogih rodila potreba, znova poudariti nujnost po čim tesnejšem in učinkovitejšem sodelovanju, ki naj bi se zanj odločili vprav na novi konferenci, o kateri »Daily Herald« ve celo povedati, da je bil nanjo povabljen tudi Čankajšek.

Britansko levičarsko časopisje pripomnja, da je vzrok za to opreznost pri Sovjetski Rusiji treba brez dvoma iskati v nezaupanju, ki ga imajo moskovski voditelji do zaveznikov. Londonski in washingtonski vladi se doslej še ni posrečilo po diplomatski poti prepričati Stalina, da so njihovi vojni cilji isti kakor vojni cilji Sovjetske Rusije, pišeta »Chronicle« in »Daily Herald« ter predlagata ustanovitev medzavezniškega vojnega sveta.

Pogajanja za poravnavo nasprotij med Anglijo in Ameriko ter Rusijo

Bern, 11. avg. s. Londonski dopisniki še naprej poudarjajo, da med zavezniki ni odkritosrčnosti, in pristavljajo, da ni za nikogar skrivnost, da so med Anglijo, Ameriko in Rusijo že tri tedne pogajanja za dosego sporazuma v različnih vprašanjih in o priznanju svobodnega francoskega odbora v Alžirju. Sovjeti vedno huje pritiskajo na to, da bi zavezniki vendarle začeli s toliko obljubljanim vdorom na evropsko celino, in ponavljajo, da se približuje čas, ko bo listje začelo odpadati. Medtem je prišel iz Severne Afrike v London britanski minister za Afriko očitno poročat, in tudi po nova navodila. Washingtonski dopisnik »Neue Züricher Zeitung« poroča, da v Washingtonu upajo, da bo Stalin poslal na prihodnji sestanek Roosevelta s Churchillom vsaj Molotova. V Ameriki odkrito priznavajo, da je Rusija nosila doslej glavno breme vojske, pač pa so z žalostjo vzeli na znanje napad sovjetskega lista »Pravda« na Anglijo in Združene države, zakaj nista že začeli drugega bojišča. Rusi namreč odkrito govore, da bi bili zadovoljni le tedaj, ako bi se zavezniki čez Rokavski preliv zasidrali v Franciji, kar bi po sovjetski sodbi edino občutno obremenilo nemško obrambo Sestanek s sovjetskim poglavarji se zdi nujen zaradi tega, ker je treba določiti politiko, katero naj bi Rusija vodila do Nemčije. Ta čas pa lista »News Chronicle« in »Daily Herald« pritiskata na to, da bi se tudi Rusija udeležila sestanka med Churchillom in Rooseveltom, sestanek, ki je vsak dan nujnejši.

Amerikanski kramarski politični načrti glede Evrope

Rim 11. avgusta. s. »Evropa pod varuštvom« je naslov članka, ki ga je prinesel list »Italia«. V njem znova postavlja vprašanje: Varnost Evrope ali oblast nad njo? »Ta izbira,« piše omenjeni list, »je čisto zunanja, zakaj naši sovražniki so prepričani, da ne bodo varni, če ne bodo imeli oblasti nad Evropo. Časopisna gonja v Združenih državah hoče dvigniti javno mnenje pri zatiranih narodih, ter je zdaj razkrila svoje prave namene, ki so: polastiti se surovin ter dati ameriški industriji nova tržišča, kamor bi odtekali izdelki. In ta resnica je morala iti v javnost kot klic na križarsko vojno za osvoboditev in naj bi imela na videz človekoljubne namene. S tem svojim starim geslom naj bi zlasti zdaj, ko so dosegli nekaj vojaških uspehov, Amerikanci dopovedali, da je prav blizu konec vojne in zato tudi polaganje računov.

Neka velika ameriška revija zdaj v jasnih besedah zarisuje program za to. Če zavezniki zmagajo, mora Evropa dobiti začasno vojaško upravo, za katero bi potem prišla civilna, da zagotovi svobodno izvolitev nefašističnih vlad. Toda očitno gre za vlade, ki bi bile pod strogim varuštvom, zakaj Evropi bo dovoljeno, da se sama vlada šele po določeni preskusni dobi.

Te besede razodevajo ne le sodbo ugledne revije, temveč tudi naziranje, ki so ga možje iz ameriške vlade doslej že jasno povedali. Evropa naj bi potemtakem bila velika mandatska pokrajina, in sicer za vso tisto določeno, izredno prožno dobo, ki bi zaveznikom in po njih Amerikancem omogočila urediti svoja področja za gospodarsko izkoriščanje. Kramarska zamisel Združenih držav je tako jasna in nujna, da se lahko kažejo velikodušne glede političnih koncesij, to se pravi, da imajo v načrtu razdelitev Evrope na angleško in sovjetsko vplivnostno področje. Z drugimi besedami bi se to reklo, naj se Anglija sama postavi po robu komunistični nevarnosti kot nečemu, kar se tiče neposredno nje. Ni dvoma, da bo Angliji šlo za to, da bo to vse ali vsaj skoraj vse, kar bo iztisnila iz zavezništva z Ameriko in Rusijo, poleg neizogibnih nasprotstev, ki bodo prišla.

Za zdaj se Amerikanci zadovoljujejo le s tem, da hvalijo Sovjete in jim prikazujejo možnost skupnega vladanja z Angleži nad Evropo. Silijo jih na pot, na kateri so bili oni doslej samo modri opazovalci, jim priporočajo sporazum in se jih oklepajo kot prijateljev, zakaj dobro vedo, da bi nesloga privedla do nove vojne, v kateri bi prišle v nevarnost največje ameriške koristi. Igra je tako preprosta in Amerikanci govore o njej tako kruto, da bo Angleže to nemalo zadelo. Eden najuglednejših ameriških glasnikov Walter Lippman je povedal jasno besedo: Združene ameriške države ne smejo prevzemati velikih političnih nalog, zakaj one morajo v prvi vrsti misliti na tržišča, kamor bo šlo njihovo blago.

Poveljstvo XI. Armadnega zbora

Mi, general Armadnega zbora Gastone Gambara, glede na odredbo 27. julija t. l.

ukazujemo,

da se od 12. ure 11. avgusta 1943:

1. Člen 2. gori omenjene naredbe spreminja v tem smislu, da se mora določba, ki prepoveduje javno zbiranje več ko treh oseb, smatrati za razveljavljeno;

2. člen 6. iste naredbe se spreminja tako, da morajo vhodi v poslopja z glavnih ulic — pri tem pride v poštev le glavni vhod — ostati podnevi odprti, za ves čas policijske ure pa zaklenjeni. Hišniki poslopij ali v njih odsotni lastniki stavbe bodo odgovarjali za izvršitev teh določb. Nespremenjene ostanejo ostale določbe, ki jih vsebuje zgoraj omenjena naredba.

Ljubljana, 10. avgusta 1943.

General Armadnega zbora poveljnik
GASTONE GAMBARA.

Važni politični in vojaški posveti pri Hitlerju

Berlin, 11. avg. Kakor se je zvedelo iz nemške prestolnice, je bila zadnje dni v Hitlerjevem glavnem stanu vrsta važnih vojaških in političnih posvetov. To poročilo potrjujejo fotografije, objavljene v včerajšnjem berlinskem tisku, ter prizori iz nemškega vojnega filmskega tednika. Med drugim so se teh posvetov udeležili: maršal Göring, zunanji minister von Ribbentropp, minister Speer, načelnik policije in SS-oddelkov Himmler, minister dr. Göbbels in ravnatelj glavne pisarne pri nemški narodno-socialistični stranki Bohrmann. Iz nemških vojaških krogov se je zvedelo, da so bili navzočni tudi maršal Keitel, veliki admiral Dönitz, letalski maršal Milch, letalski general Jeschonek, načelnik glavnega stana kopenske vojske pehotni general Zeitzler in topniški general Jodl. Iz Berlina se tudi potrjuje, da je bil 29. julija pri Hitlerju sprejet v njegovem glavnem stanu japonski veleposlanik Ošima vpričo zunanjega ministra von Ribbentroppa in maršala Keitela. (Gazetta del Popolo.)

Rusija — večna nevarnost za Evropo in Ameriko

Lisbona, 11. avgusta. s. List »La Voz« prinaša članek pod naslovom »Amerikanec in Rus«. V njem piše, da pomeni Rusija še vedno nevarnost in skrivnost. Če bo v Rusiji sovjetski red ostal, se bo tudi organiziralo zlo, ki bo imelo na razpolago ogromne vire. Če se bo pa Rusija razvila v kako bolj človeško življenje, bo pa še vedno ogrožala Evropo, in sicer v obliki mogočnega imperializma.

Dobro stanje prehrane v Nemčiji

Buenos Aires, 11. avgusta. s. »New-York Times« piše v uvodniku, da je stanje prehrane v Nemčiji tako dobro, da Angleže in Amerikance resno vznemirja. V Nemčiji in Evropi pričakujejo zelo dobro žetev, prehrambeno stanje v Rusiji pa je obupno.

TOMAŽIČ-BERÁNEK

Botra vila

14.

Ko je bela vila kravarici razodela, da bo odslej hodila po mleko kar k njej na pašo, se je pastirica tega silno razveselila; kajti predobro je vedela, da bodo njene krave imele mleka kot še nikoli! Poleg tega pa stari ljudje pravijo, da se tem divjim ženam niti ne smeš zameriti; prošne želje jim ne smeš odbiti, ker bi se sicer lahko maščevale!

»O, le prihajajte po mleko k nam, saj ga bomo imeli vsi dovolj, če si ga drug drugemu privoščimo!« je vabila srečna kravarica belo vilo.

15.

Prijazna kravarica je ročno skočila po najboljšo kravo mlekarico, jo prijela za rog in jo pripeljala bliže. Nato je v svoje dlani nalovila jutranje rose ter z njo umila nabreklo vime; beli vili pa je vzela posodo iz rok, sedla na štor, kravi lepo zapela, da je mleko raje privimljala, in že so v srebrno posodo brizgali topli mlečni curki. Kravarica ga je v vilino posodo namolzla prav do roba, da se je mlečna pena na vrhu kar stresala in že lezla čez golidin rob. Dekla kravarička je svojo jutranjo pesmico odpela in pobožala svojo kravico:

»Si bila že pridna, ker si bila tako lepo mirna!«

Dolenja vas

V nedeljo bo v naši fari žegnanje — praznik sv. Roka. V to svetišče so vsa leta prihajali tisoči božjepotnikov in molili pred velikim ljudskim zavetnikom. Za to slavje se vsa naša fara vneto pripravlja. Vabljeni tudi Ribničani.

Komunistične tolpe so pred dnevi spet ropale po naši okolici. Prišli so seveda v nezavarovano Rakitnico in Blate ter v teh revnih vasicah izpopolnili del svojega — »o s v o b o d i l n e g a« poslanstva, ki ga po vseh nesrečah niso izvršili že lani, ko so onesrečili toliko dobrih in delavnih družin. Tokrat so popolnoma izropali obe trgovini v Rakitnici ter gostilno do golih sten, odpeljali ljudski živež ter okradli tudi več posestnikov, med temi najbolj številke 12, 13, 14, 15, 20, 27, 34, 51 in 52, v Blatah pa hiše št. 2, 3, 6 in 10. Oropali so tudi delavske in celo najrevnejše družine. Tako OF rešuje socialni problem in tako komunisti dele našemu ljudstvu »pravico in svobodo«.

Vrhnika

»Quo vadis« — roman v slikah — lahko dobite na Vrhniki tudi pri Opeki (Mokarju) in v Podlipski 7. Pohitite!

Ljubljana

Koledar

Sreda, 11. velikega srpana: Tiburcij, mučenec; Suzana, devica in mučenica; Aleksander, škof in mučenec.

Bivši dijaki II. drž. gimnazije na Poljanski cesti se udeležimo zlate maše, ki jo bo daroval naš profesor dr. Gregorij *Pečjak* pri Sv. Jakobu v Ljubljani na praznik vnebovzetja, 15. avgusta, ob 10.30. Sv. maša bo tiha z ljudskim petjem in pridigo.

Duhovne vaje za dekleta bodo v Lichtenturnu od 14. do 18. avgusta. Pričetek 14. avgusta ob 6. uri zvečer. — Prijavite se na: Predstojništvo Lichtenturnovega zavoda v Ljubljani.

Žegoza — Mali gospodar — obvešča svoje člane, da razdeljuje krmila za mesec avgust po osnovi novega popisa živali. Prvi teden (9. avgust) št. 1—1000, drugi teden (16. avgust) št. 1001—2500, tretji teden (23. avgust) št. 2501—4000. Krmila razdeljujemo vsak ponedeljek, torek, sredo in četrtek samo popoldne od 14.30—17.30 po že določenem abecednem redu. Vse člane opozarjamo, naj prihajajo točno po določenih številkah, da ne bo nepotrebne zmede in zamere.

Naznanila

Nove osebne izkaznice za obveznike se pričnó izdajati v četrtek, 12. avgusta t. l., in sicer od črke A do vključno črke K. Prosilci naj pridejo po nove osebne izkaznice v tisto poslovalnico, kjer so vložili prošnje (poslovalnica v Gosposki ulici 15 se je preselila v šolo na Graben). Staro osebno izkaznico mora vsakdo prinesti s seboj. Uradne ure so od 9—12.30 in od 16—18.30. Pričetek izdaje osebnih izkaznic od črke L dalje, za neobveznike in za vse poslovalnice zunaj bloka bo objavljen naknadno. Novih prošenj poslovalnice od 12. t. m., dalje ne bodo več sprejemale in bo za vse nove prosilce (obveznike in neobveznike) posloval le centralni urad za osebne izkaznice na Mestnem trgu 2-I., soba št. 37.

Starček o lepi knjigi in o umetnosti branja

Novost v naši književnosti - roman v slikah - ne navdušuje samo mladine, temveč so ga z veseljem sprejeli tudi starejši

Ljubljana, 11. avgusta.

Sonce je pripekalo in popoldanska sopara me je pregnala iz še bolj soparnih prostorov, da sem jo mahnil s knjigo v Tivoli — v senco. V Tičistanu je še ob tako hudi vročini lepo in prijetno v senci smrek in jelk, kjer stalni gostje ptički dan za dnem pripravljajo koncert in te prijetno in zabavno motijo, da se ne bi preveč zamislil v knjigo ali pa v vsakodnevne skrbi.

Skoro vse klopice so bile zasedene. Le na zadnji ob promenadni poti je bil poleg prileznega, sivolasega starčka še prostor.

»Z dovoljenjem,« to je bil moj pozdrav, ko sem že prisedel h gospodu. Kakor da bi se zdramil iz spanja, me je starček pogledal, premeril, nato pa spet odprl knjigo in bral.

Vse to me ni motilo. Zadovoljen sem bil, da sem vendar enkrat tudi tu našel klopico, kjer me ne bodo motili regljavi ženski in šolarski glasovi, ko ti pojejo le o modi, moških, slaščičarnah in drugih neumnostih tako, da se kljub vsej zbranosti ne moreš poglobiti v branje. Pa sem se v mislih preveč veselil miru.

V frančiškanski je odbilo dve. Še so mi zveneli v ušesih zvočni toni bronastega zvona, ko je tudi promenadna pot pred nama oživela. Potem so se vrstili: otroci z negovalkami in mamicami, ki so hiteli na otroško igrišče, potem zagoreli fantje s kopalkami; bržkone se jim je mudilo na Ilirijo, za njimi pa so pricapljali že piparji in cigarerji ter jo v kramljajočem razgovoru krevsali na svoj prostor s klopicami in mizami, kjer so kmalu dobili besedo: srce, križ, kara in pik...

Starček ni bil prav nič zadovoljen. Nemirno se je zdrznil ob vsakem glasu in mimo idočem koraku, ki si jih lahko štel kar na njegovi senčni žili, vendar premotiti se ni pustil. Bral je, in listi, ki so se le počasi obračali, so govorili, da zbrano in počasi bere.

Zmotila naju je le veverička. Prav blizu naju je pripraskala in se za 2 metra približala klopici.

Mož je zaprl knjigo in na njegovih ustnah ter resnem licu, ki so ga prelivale gube, se je razlil dobrodušen smehljaj. Pogledal me je, potem veverička in dejal:

»Gospod, veste, samo to me ne moti, oprostite, mislim naju ne moti.«

Veverička naju je prijetno iznenadila, mene pa še bolj mož. Kmalu sva bila v živahnem razgovoru.

»Veste, kar vesel sem mladeniča, če vidim, da ljubi knjigo. Svet danes išče razvedrila marsikje, najbrže pa ne vedno na pravem kraju. Jaz sem najbolj srečen in zadovoljen, če berem lepo knjigo in iz nje srkam potrebnih življenjskih sokov za stare dni.«

V trepetajoči roki je držal novi roman v slikah »Quo vadis«.

»Rad berem. Oči so sicer že slabe, zato pa segam po knjigah z lepimi in velikimi črkami, da gre laže. Glejte, ta roman v slikah, ki je izšel šele pred dnevi v Ljudski tiskarni, me zadovolji. Za 32 lir, pomislite, kako poceni, pa tako lepa in bogata knjiga!«

Že pred 40 leti sem bral ta zgodovinski roman, pri branju nove knjige z lepo in skrčeno vsebino ter mojstrskimi slikami nekega g. Beráneka pa se globlje odkriva bogastvo tega zgodovinskega romana, ki nam ne razodeva le vsega rimskega življenja, za krščanstvo pomembnih Neronovih časov, temveč daje tudi mnogo razglabljanja in resnic iz življenja samega.«

Zaprl sem »Citadello«, da bi mu tako izrazil veselje in željo, da še govori.

»Oprostite, mislite, da bi se splačalo kupiti »Quo vadis«, roman v slikah, ko imam že itak knjigo,« tako sem povprašal gospoda.

Mož je bil zaupanja vesel.

»Mladi gospod, jaz sicer nisem študiran, rečem pa vam: knjiga je zelo lepa, slike, pomislite nad 400 jih je, pa tako življenjske, tako realistične, da kar uživam. Jaz sem že navdušen za taka dela in slike, ki nam kar same govore in odkrivajo duhovnost, ne da bi se morali še posebno poglabljati in truditi, kaj nam hoče umetnik prikazati z delom. Seveda, kaj bodo rekli k temu tako imenovani moderni umetniki, ne vem. Meni knjiga ugaja in jo tudi vam priporočam.«

Ko mi je pokazal še Beránekove svojstvene risbe, s katerimi je zares tako živo podal rimsko življenje in njegove značilnosti, je zgovorni mož nadaljeval:

»Seveda gospod, vsakdo ni vešč umetnosti branja, zato mnogi tudi niso zadovoljni z vsako knjigo, četudi je lepa. Te umetnosti se je treba priučiti. Mrtvo, tiskano besedo lahko šele potem oživimo, če razvijemo naše duhovne sposobnosti tako, da smo sposobni brati in uživati najpopolnejše umetniško delo. Te sposobnosti ne pridobite takoj, ampak počasi, ko že znamo ločiti žito od plevela.

Poglejte, jaz najdem v »Quo vadis« vse polno lastnih življenjskih anekdot iz mladosti, pa tudi iz prejšnjih časov in sedanjega življenja.

Danes mnogo beremo, toda kaj in kako! Ne beremo zbrano. Beremo vse prehitro in v našem razburljivem življenju ohranimo v sebi le ono, kar draži naše živce in je negativno. Brati bi morali drugače: kot otroci, ki berejo eno knjigo in si jo še zažele v drugič, tretjič. Šele potem uživajo.«

Rakovski brzec je že sopihal skozi Tivoli, ko sem se poslovil od starčka. Lepo popoldne mi je pripravil. Tako naj berem, kakor mi je svetoval, in »Quo vadis«, ki je tako poceni, moram kupiti še danes.

France Raztresen.

NK

Naročniki „NAŠE KNJIGE"
V ČETRTEK IZIDETA
Salminen: Katrina
Hünermann: Oče Damijan
Dvignite knjigi v Ljudski knjigarni

Štiri dni živa pod razvalinami

Sotrudnik turinske »Stampe« je ganljivo popisal prizore, ki so se odigrali po enem prejšnjih letalskih napadov v neki tamkajšnji ulici, ko so reševalci po štiridnevnem razkopavanju rešili izpod razvalin neke hiše mater in sina. Nekako takole popisuje:

»Snoči ob sedmih je eden od reševalcev, ki so odmetavali razvaline neke podrte hiše, katero je razdejala angleška bomba, zaslišal sumljive glasove, ki so prihajali izpod razvalin. Pomignil je drugim, naj bodo tiho, in vsi so pozorno prisluhnili. Zaslišali so spet slabotni glas, klic človeka, ki se pod razvalinami najbrž bori s smrtjo, saj so potekli že štirje dnevi od zadnjega sovražnikovega letalskega napada.

Takoj so obvestili nekega častnika, ki je vodil razkopavanje, in ko se je ta potem posvetoval še s tehničnimi strokovnjaki, se je z vso naglico začelo načrtno reševanje ljudi, ki so pod tisto hišo morda še vedno živi. Naglo so izkopali globok rov v smeri, iz katere so se slišali tisti slabotni, pretresljivi glasovi. Čim daljši je postajal rov, tem razločneje so se slišali glasovi izpod razvalin. Zdaj so že čisto blizu, tako da so se reševalci že lahko razgovarjali s človekom, ki je bil živ pokopan.

»Kako se pišeš?«

»Olivetti«, je odgovoril slabotni glas.

»Ne obupuj, saj smo že blizu.«

In res je pokopanec čutil, da bo kmalu rešen, in je s svojim, nič več tako obupanim glasom, vodil reševalce pri njihovem razkopavanju.

»Koliko je ura? Kateri dan je danes?« je začel spraševati dalje.

A medtem je že prodrl žarek svetlobe v ta nenavadni grob.

»Le naprej,« je vzkliknil veselo, »že vidim svetlobo.« Takoj nato pa se je zaslišalo izpod razvalin razdejane hiše: »Mama, ne obupuj, že vidim svetlobo!«

Reševalci so z vso previdnostjo odstranjevali kamen za kamnom, da ne bi morda po njihovi neprevidnosti razvaline zasule še tisti majhni srečni kotiček pod zemljo, kjer je bilo še vedno življenje, čeprav je hiša že pred štirimi dnevi zgrmela na kup.

»Koliko vas je?« je vprašal nekdo od reševalcev.

»Trije, a eden je že mrtev. Živa sva še mati in jaz.«

»Dajte mi vode!«

Brž so spustili skozi ozko odprtino steklenico, v kateri je bilo še nekaj vode. Pograbila jo je neznana roka in jo brž nato že vrnila — prazno.«

»Dajte mi luč!«

In spet so spustili skozi odprtino svetilko.

»Hvala. Zdaj je že dobro.«

A reševalno delo še davno ni bilo pri kraju. Treba je bilo odstraniti debelo ploščo iz betona. Le počasi so jo drobili, reševalci od zunanje strani, živi »mrtvec« pa od znotraj. Delo je bilo še dolgotrajno in težavno. A vztrajnost ga je le opravila. Zazijala je široka odprtina. Slednjič je dvignil iz nje roke mlad fant, še skoraj otrok — bil je star komaj šestnajst let. Tedaj se je spomnil spet na svojo mater in ji zaklical: »Mama!« A mati mu je odgovorila: »Le reši se najprej ti, jaz se bom že pozneje!«

Ura je bila pol enajstih zvečer, ko so rešili tudi štiri dni »pokopano« mater.

— 1. septembra bo izšla prva knjiga v novi knjižni zbirki »Svet«. Z zgodovino denarja vas bo seznanil univ. prof. dr. Vladimir Murko. Knjiga bo imela več kot 300 slik, ki bodo nazorno pojasnjevale poljudno obravnavano snov o denarju. Knjiga bo edinstvena glede obravnavane tvarine v naši literaturi; tudi marsikateri drugi večji narodi se ne morejo ponašati s knjigo, kakršna bo ta naša prva. Vsebinsko bo knjiga obravnavala zgodovino denarja in to prav do današnjih dni. Naročite se na »Svet« v Ljudski knjigarni! Za malenkosten denar boste dobili krasne poučne knjige, iz katerih boste izvedeli toliko novega! Postanite »Svetov« naročnik in ne bo vam žal!

Vodovodna dela v Malih Ligojnah

Vrhnika, 11. avgusta.

V kratkem bodo končana vodovodna dela pri razširjenju vodovodnega omrežja iz Velikih Ligojn v Male. Velike Ligojne so imele vodovod že pred vojno, sedaj pa ga bodo dobile še Male, ki so se za vodovod dolgo let potegovale. Vsa dela vodi vodovodni oddelek Visokega komisariata, seveda pa so za napredek svoje vasi prispevali tudi domačini. Za razširitev vodovodnega omrežja so porabili okrog 400 m cevi. Požrtvovalnemu vodstvu in velikemu razumevanju domačinov za stvar velja zahvala, da so dela tako hitro napredovala in bodo v kratkem zaključena. Tako bodo Male Ligojne, ta lepa vas naše fare, dobile vodovod in čisto, dobro pitno vodo.

S Spod. Štajerskega

Truplo utopljenega inž. Kurta Vollerja, ki je 2. t. m. popoldne utonil v Dravi pri Mariboru, star šele 23 let, je bilo najdeno in so ga v soboto ob 17 položili v družinsko grobnico na Pobrežju.

Z Gorenjskega

Novi grobovi. Umrli so Anton Mohorič na Ljubnem in Stanko Papler v Lešah, 75-letna Uršula Mertelj v Podkorenu, Janez Žagar v Cerkljah, Ivana Močnikova v Dvoru, Terezija Vukovčeva na Preski, Anton Čadež v Studenčicah, Marjana Hočevarjeva v Št. Vidu, Janez Moreti v Tacnu, Peter Bukovnik in Anton Šuštaršič v Št. Vidu in Matej Šetina v Zgornjih Pirničah. V Tacnu je umrl znani sodarski mojster France Medved, ki je imel delavnico v Vižmarjih, in so ga pokopali 6. t. m. v Šmartnem, na Jesenicah pa je bil pokopan Tone Kokalj, nameščenec KID.

Za mrtvega bo proglašen Anton Prešeren, rojen 1882 v Doslovičah, ki je izginil 15. decembra 1914 v Galiciji.

Vlak na novi železniški progi Črnuče—Laze, kakor nam poročajo, že vozi. S to progo je dobila Gorenjska direktno zvezo med Zidanim mostom in Jesenicami. Proga gre čez novi železniški most pri Lazah na Črnuče, Ježico, Št. Vid nad Ljubljano in od tam naprej na Gorenjsko.

Velико škodo povzročajo po njivah ogrci. Pri oranju kmetje pridno zatirajo tega škodljivca, prihodnje leto, ko bo hroščevo leto, pa se bodo vrgli na hrošče.

Iz Hrvaške

V Zagrebu sta se poročila odvetnik dr. Ivo Protulipac in gdč. Nada Klemenčičeva.

Krški škof dr. Srebrnič je bil pred dnevi obhajal zlati mašniški jubilej. Ob tej priliki so bile v Banja Luki velike slovesnosti.

Med Sarajevom in Mostarjem je obnovljen letalski promet. Oskrbuje ga nemško potniško letalo. Cena vožnji je 500 kun.

Nad 19.000 arov je letos posejane zemlje na Hrvaškem s sladkorno peso. Letina kaže dobro.

Skoraj 9 milijonov kun je Hrvatski Rdeči križ zbral in razdelil med ranjene in onesposobljene hrvaške bojevnike.

Globoko užaloščen sporočam, da je 10. t. m. umrla moja

mama

Pogreb bo 12. t. m. ob 10 iz kapelice sv. Frančiška na Žalah k Sv. Križu.

Ljubljana, 11. avgusta 1943.

Privšek Josip, Draga, Jožko in ostali.

S. S. VAN DINE 89

BOGINJA MAŠČEVANJA

KRIMINALNI ROMAN

»Točno. Bilo je gotovo, da Bliss skuša obdolžiti Salvetra. Hotel mu je tudi dopovedati, da je bila njegova pošastna zarota razkrinkana. Prišel je sem, da bi ščitil nedolžnega kljub dejstvu, da je bil Salveter njegov tekmec, ki se je potegoval za Meryt-Amenino srce. Vprav to je v Scarlettovem značaju...« Vance je bil pri tem silno žalosten. »Ko sem odposlal Salvetra v Boston, sem mislil, da bom s tem preprečil vsako nevarnost. Scarlettu je prišlo na misel, da bi delal po lastni pobudi. Njegovo dejanje je bilo lepo, a nespametno. Najhuje je bilo to, da je dal Blissu priliko, ki jo je on čakal. Ko snoči ni mogel priti do pisma v muzeju in sem se jaz izogibal, da bi šli iskat bodalovo nožnico v Salvetrovo sobo, ga je vse to prisililo, da je potegnil svojega asa: pismo.«

»Da, da, zdaj razumem, a Scarlett?«

»Ko je Scarlett nocoj prišel sem, je Bliss gotovo prevejano poslušal njegovo obtožbo in je potem že našel kakšno pretvezo, da je šel z njim v muzej. Toda v trenutku, ko mu je njegova žrtev pokazala hrbet, jo je udaril po glavi, verjetno z eno tistih gorjač iz porfirja... nato pa jo skril v sarkofag. Zanj je bilo kaj enostavno vzeti iz svojega avtomobila, ki ga je puščal vedno tu pred hišo, tisto vzdigalo. Se spomniš, da je dejal, kako se je Salvetru ponudil, da ga pospremi na kolodvor...?«

»Pa kaj je vendar s pismom?«

»Kaj res ne vidiš, kako se vse lepo ujema? Tisti prizor s Scarlettom se je odigral ob pol devetih. Tedaj se je Salveter verjetno poslavljal od gospe Blissove. Na vsak način pa je bil še v hiši in bi ga zato res lahko kdo obdolžil napada na Scarletta. Da bi Bliss prikazal Salvetra kot Scarlettovega morilca, je vzel tisto zloglasno pismo ter ga potisnil Scarlettu v žep. Hotel je s tem dopovedati, da je nocoj Scarlett prišel sem z namenom, da napade Salvetra, potem ko je našel ono pismo v miznem predalu, in da je Salveter nato navalil nanj in ga ubil.«

»Zakaj pa mu Salveter pisma ni vzel?«

»Ker je prevladovalo prepričanje, da Salveter ne ve, da ima Scarlett pismo v žepu!«

»Rad bi vedel«, je segel v besedo Heath, »kako je vendar Bliss našel izvirno Salveterovo pismo.«

»Bom takoj razložil, gospod narednik« Vance si je izbral novo smotko. »Salveter se je včeraj zjutraj brez dvoma vrnil v muzej, kakor nam je povedal, in je pisal tisto pismo vprav tedaj, ko je stopil v muzejsko dvorano Kyle. Hitro je potem spravil pismo v miznI predal in nato odšel v Metropolitanski muzej, da tam polzve za nekatere stvari. Bliss, ki je morda kukal skozi kakšno luknjico pri vratih svoje delovne sobe, ga je videl, da je odložil tisti papir in je pozneje šel pogledat, kaj na njem piše. Ker je videl, da gre za neobzirno pismo, naslovljeno na Meryt-Amen, mu je šinila v glavo domislica. Odnesel ga je v svojo delovno sobo, ga prepisal, mu dodal še nekaj besed, ki bi Salvetra spravile v nevarnost, potem pa izvirno pismo raztrgal. Ko sem slišal, da je pismo izginilo, me je zelo zaskrbelo, zakaj takoj sem zaslutil, da ga je vzel Bliss. In ko sem videl, da je bilo pismo uničeno in vrženo proč, sem bil trdno prepričan, da bomo našli drugo pismo. A že tedaj, ko sem imel v rokah izvirno pismo, mi je šinila v glavo misel, da nam bo ponarejeno pismo, ko ga najdemo, doprineslo nov dokaz, da je morilec Bliss.«

»Ste se zato tako zelo zanimali za tiste tri besede?«

»Da, gospod narednik. Nisem verjel, da bi Bliss rabil besede t e m, w a s in a n k h, ko je pismo prepisoval, zakaj on ni mogel vedeti, da nam je Salveter pravil o pismu, zlasti pa ne o teh treh besedah. In v ponarejenem pismu jih v resnici tudi ni.«

»Toda vešč lepopisec...«

(Dalje.)

Skrivnosti z nevidnega bojišča

Vohunski spomini iz prve svetovne vojne

36

Prav dobro vem, da je to tisti prostor, kjer ljubosumno hranijo najvažnejše listine in ključe. Vedel sem to prvi dan, ko sem prišel sem. Tudi natančno vem, da je za železnimi stenami te omare skrita zagonetna »mreža št. 4825«, to je tisti skrivnostni ključ, po katerega so me poslali v Moskvo in ki je za naše vrhovno poveljstvo in morda za bodočo usodo moje domovine važnejši kakor katera koli stvar na svetu.

Tam je, prav zatrdno je tam!

Kadar se spomnim na to — in sam Bog ve, kolikokrat se spomnim vsako uro! — mi srce začne nemirno utripati. Biti tako blizu svojega cilja, a ne moči doseči ga!

Več ko enkrat me je že popadla nora misel, da bi se zagnal na omaro, da bi vlomil vanjo ter začel naglo brskati po njej, brskati, dokler ne bi izbrskal skrivnosti, ki jo iščem.

Ugotovil sem nekaj, kar se mi zdi važno za stvar, ki jo imam v mislih.

Na vsake tri tedne pride en dan, ko ostaneva v uradu samo dva: jaz ter Simplicij Nuka, molčeči starec z gladko obrito glavo. To je zelo zanimiv, a še bolj svojevrsten človek, kakršnega nisem nikjer na svetu videl. O njem govore, da dovršeno pozna in govori vseh tri in osemdeset jezikov, kolikor jih govore v Rusiji.

Zdi se mi, da bo jutri spet dan, ko bova s Simplicijem Nuko spet sama. Morda se mi bo torej jutri posrečilo tisto, zaradi česar sem vsak dan bolj nemiren in kar ne morem pričakati ure, kdaj bom vendarle posegel po skrivnostih, ki jih skriva omara F.

23. februarja 1925.

Velika ura, obešena na steni, kaže pet popoldne. Dan je pust in mračen. Moskovske ulice pokriva sneg, ki je že včeraj pobelil strehe.

Povsod, po mestu in v mojem uradu vlada globok molk, ki vzbuja skoraj pošasten vtis.

Že skoraj dve uri je tako tema, da moramo imeti prižgane svetilke po pisarnah. Pred dobro uro sva ostala v pisarni samo jaz in Simplicij Nuka. Njegova gola lobanja se sveti pred mano, kakor da bi bila iz stekla. Negibno je sklonjena pod zeleni senčnik, ki zastira svetlobo iz njegove namizne svetilke.

Kakor začaran strmim v tisto plešo, ki se blesti pred menoj. Zdaj pa zdaj blisnem od nje z očmi na omaro F, ki je samo priprta. Tri korake, pa bi bil pri njej. Zdi se mi, da bi stvar niti ne bila tako težavna. V vsem uradu ni zdaj žive duše, straže stoje šele spodaj pri vratih. Simplicij Nuka je star, četudi ima široka ramena in ogromen, bikovski vrat.

Nehote se pri pogledu na ta vrat in na rame ozrem na svoje roke, ki jih morda čaka naloga, da bodo morale pograbiti tega človeka. Spričo njegove ogromnosti se mi zde majhne kakor roke otroka...

Tako napeto pazim na sleherni šum in na vsako stvar, da nehote začnem zadrževati dih. Oziram se po sobi, a previdno, in obračam glavo samo toliko, kakor je neogibno potrebno, da mi pogled lahko zajame ves veliki prostor, v katerem delava z Nuko.

Stena na koncu sobe je pogreznjena v polmrak, da je skoraj več ne ločim. Samo po uri, ki je obešena na njej in ki njeno tiktakanje slišim, sklepam, da je še tam.

Sem pa tja zaslišim rahel šelest papirja in se nehote obrnem tja, od koder prihaja, dasi vem, da je to Nuka, ki prebira spise in v rednih presledkih obrača list za listom.

Ko sem se prepričal, da prihaja šum od Nuke, se spet ozrem naokoli.

Na mizi, ki stoji tik poleg moje, se nekaj lesketa. Vem, kaj je: stroj za računanje. Dobro se ga spominjam, kakšen je: črn in zglajen kakor dobro orožje. Na stroju je velik ročaj, ki je poniklјan in se lesketa še zdaj v polmraku. Pri svojem delu, ko sem razvozljal skrivno pisavo, sem ta stroj neštetokrat uporabljal, ga neštetokrat dvigal in prenašal. Toda danes se mi zdi, da se njegov ročaj sveti kakor nabrušena ostrina bodala.

Ta računski stroj je težak, toda ga je lahko vzdigovati prav zaradi tega, ker je tisti ročaj tako pripraven. Če primeš zanj, se ti zdi, da bi dvigal bet ali težko sekiro. Ročaj stisneš, pa kar čutiš, kako trdno držiš in obvladuješ vse skupaj.

(Dalje.)